

TÖMÖR VALÓSÁG

Igen, neki is van. Miért éppen neki ne lenne? Mármint szaga. És mármint a valóságnak. Mi több, ahogy mi, csallóköziziek mondjuk néha, szagája van nekije. A nyelvjárási szónak ebben a pillanatban (többek között) azért van létjogosultsága, mert játszadózhatunk vele. Ahogyan a szerző is szeretett volna játszadózni a könyvecskéje címével, csak formakötött szerkesztői szempontok nem engedték neki az „*A valóság saga*” cím használatát. Hiszen itt-ott, meg amott – és hol nem? – igencsak bűzlik valami. Már régóta, és valószínűleg még nagyon sokáig. Hosszú történet ez... valóságos *saga*, ha úgy tetszik, magyarosan, *szaga*. Na, most légy okos, Domokos! Miről is beszélünk, valaminek a bűzéről, vagy a történetéről? És ha a bűzéről, milyen értelemben? Ahogyan öreganyám (is) mondta: „ennek az ételnek se íze, se bűze”? Vagyis jó az a szag, akár a szagos szappané, vagy a szagos mügéé. És mind a kettő, és még sok minden más, maga a tömör valóság, aminek szaga és szagája van! Vagy éppen undorító? Testi-lelki mocsok, amelynek a kipárolgása förtelmes, már-már elviselhetetlen, és mégis vele, benne kell élnünk?

A kárpátaljai Lengyel János, író, költő és eleven ember érezhetett –és bizonyára érzett – ilyet is, olyat is. Igen, így kell ennek lennie, mivel minden sorában, minden kisebb vagy nagyobb írásában ez nyilvánvalóan érezhető. Hol ránk mosolyog, hol ránk rivall, hol ránk viczorog, néha szelíden belénk rúg, és gyakran, a leggyakrabban, önmagát „ostorozza”. Éppen annyi oka van rá, mint bárki másnak. Csak éppen jobban, a mindenkori olvasó számára is tanulságosabban csinálja. Nem mazochista, nem szadista, nem kegyetlen, de írásaiba mindez belefér, jórészt benne is van, s ez azt jelenti, hogy még több van abban a batyuban, bugyorban, vagy ahogy tetszik, amelyből a maga mai mindenségét, legalábbis annak egy értékes részét elébünk ömleszti. Gázolhatunk jobban-rosszban hol bokáig, hol térdig, de a szerző értelmes útmutatása nem engedi meg a megfontolatlan, fulladással fenyegető elmerülést.

A mindennapi életleírások tanulságosak. Néha sokkolók, néha naivak, olykor (ez ritkán fordul elő) kicsit erőltetettek. Mindenesetre mindig *élet-szagúak*. Az aforizmák és egyéb parány-műfajok képviselői szórakoztatóak, legtöbbször (legalábbis, amikor az általános emberi gyarlóságokat érintik) találóak, némelyikük viszont a magyarországi olvasó számára nehezen vagy egyáltalán nem érthető. Utóbbiakat a szerző a rá jellemző, és ezekben az esetekben különösen indokolt fanyar humorával az anyaországi olvasó számára is élvezhetővé, ha nem is minden esetben érthetővé tehetné volna.

A sírfeliratokat felejtsük el! Szerzői alkotások azok is, de minden egyes, sokszor sántikáló kis remekműnek csak egyetlen szerzője lehet. Saját munkába akkor való, ha annak *néprajzi* jellegét külön hangsúly határozza meg. Vagy

a *Nyelvünk ízei* szösszenetke: itt „kilóg” a tudományos magyar nyelvismereti, főként etimológiai ismeretek hézagossága. Különbözik hogyan kerülhetnének az (úgymond) igazi magyar szavak közé olyanok, mind a *borozda*, vagy éppen a *váj(d)ling*? (Az egyik ugyanis szláv, a másik meg német eredetű!).

Szép ez a könyvecske. Nem (szükségszerűen) olcsó, szürke küllemére gondolok. Az a fontos és szép, ami benne van. Az anyaországiak számára üdítő, friss szellő. Magam, csallókői kötődésű lévén, a földrajzi távolság ellenére különösen a sajátomnak érzem. Folytatását kívánom és várom! (*Lengyel János: A valóság szaga. Kisprózai vegyestál verskörettel, kárpátaljai módra. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2006.*)

FÜSSI-NAGY GÉZA

